

HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARA SIFATLAR KONUSUNUN DRAMATİZASYON YÖNTEMİ KULLANILARAK ÖĞRETİMİ

Hatice ALTUNKAYA*

İlhan ERDEM**

Özet

Ceza infaz kurumları suç işlemiş kişilerin barındırıldıkları yer olmanın yanı sıra, barındırılan bu suçluların tahliyeleri sonrasında kötü alışkanlıklarından arınmaları ve topluma uyumlarının kolaylaştırılması maksadıyla eğitim faaliyetlerinin de yapıldığı yerlerdir. Bu eğitim faaliyetlerine katılan hükümlü ve tutukluların büyük bir kısmını Açık İlköğretim Okulu öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Açık İlköğretim Okulu öğrencisi hükümlü ve tutuklulara, 6. Sınıf Türkçe dil bilgisi konuları arasında bulunan sıfatlar konusunun öğretiminde dramatizasyon yönteminin etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma yöntemi olarak yarı deneysel desen kullanıldığından evren ve örneklem seçimine gidilmemiş, bunun yerine çalışma grubu alınmış ve bu grupların eşitliği üzerinde durulmuştur. Hazırlanan konu testi, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 11.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde t testi analiz yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, dramatizasyon yöntemine göre öğretim yapılan deney grubunun başarı ortalaması ile düz anlatım yöntemiyle öğretim yapılan grubun başarı ortalaması arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Açık İlköğretim Okulu, dramatizasyon yöntemi, dil bilgisi öğretimi, ceza infaz kurumu

Giriş

Dili doğru konuşup yazabilmek için oluşturulmuş kurallar bütününe dil bilgisi denir. Öğretici dil bilgisi dilin sistemini göz önünde bulundurarak öğrenciye dilin yapısını ve buna bağlı olarak kuralları öğretir. Bu kuralları beceri haline getirebilmek için örneklerle ve alıştırmalarla gösterir.

İlköğretim 6-8. Sınıflar Türkçe Programında dil bilgisi öğretimi şu ifadelerle açıklanmaktadır:

Dil bilgisi; bir dilin dinleme /izleme, konuşma, okuma, yazma temel becerilerini destekleyen kurallar bütünüdür. Öğrenci açısından Türkçenin yapısını oluşturan ve işleyiş kurallarını tanımlayan bilgilere sahip olmak oldukça önemlidir; ancak daha

* Doktora Öğrencisi; İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

** Yrd. Doç. Dr.; İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

da önemli olan bu kuralların konuşma, yazma, dinlemeyle ilgili dil etkinliklerinde uygulanmasıdır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi kuramsal bilgilere değil, uygulamaya dayanmalıdır. Bu amaçla dil bilgilerinin öğretiminde, kuralların verilmesinin yanında, bu kuralların kelime, cümle ve metin düzeyindeki uygulamaları amaçlanmıştır (MEB, 2005).

Dil bilgisi kurallarının öğretiminde düz anlatım gibi öğrenciyi ezber bilgi şeklinde öğrenmeye iten yöntemler yerine yaşayarak öğrenmek olarak ifade edebileceğimiz dramatizasyon yöntemi ile öğretmek öğretimin beceriye dönüşmesini sağlayacaktır.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ile birlikte ezber bilgi yerine bilginin özüm-senerek hayatın her aşamasında beceri halinde kullanılması amaçlanmaktadır. Yaşadığı problemlere çözüm üretebilen, olayları sorgulayabilen, öğrendiği bilgiden yeni sentezler türetebilen bireyler yetiştirmek amacıyla öğretim yöntem ve teknikleri bu doğrultuda seçilmektedir.

Dramatizasyon, kişinin kendi kimliğinden çıkarak bir başka kimliği canlandır-maya yönelik rol üstlenmesi ve onu oynamaya çalışmasıdır (Cemiloğlu, 2004, 113).

Dramatizasyon (oyunlaştırma) hareket, konuşma, taklit gibi öğelerden yarar-lanarak doğa ve toplum olaylarının hayali bir ortam içinde canlandırılmasıdır (Kavcar vd., 1998, 22)

Drama kelimesinin köküne inerse, “yapmak, uğraşmak” anlamına geldiğini görürüz. Kısaca drama, yaşama sanatı, dramatizasyon ise oyunlaştırma, yaşanır hâle getirme demektir. Eğitimde dramatizasyon, oyun biçiminde eğitim anlamına gelir. Bir başka deyişle, eğitimin oyunlaştırılmasıdır (Özbay, 2008, 140).

Türkçe öğretiminde dramatizasyon iki türlü yapılır: Birincisi, herhangi bir oyun yani piyes metnine bağlı olmadan, öğrencinin, okuduğu, gördüğü veya dinlediği şeylerden anladığını hareket ve sesle anlatması, bir çeşit yorumlamasıdır. Dramatizasyonun ikinci türü, bir oyun metninin canlandırılmasıdır. Buna, kitaptaki karşılıklı konuşmaları okutmakla başlanır. Piyas oynamaya, müsamer için temsile kadar gidilebilir (Kavcar, 1988, 85-86).

Dramatizasyonun Faydaları

Dramatizasyon yönteminin faydaları şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğrenciler bizzat katıldıkları ve hoşlandıkları etkinliklerden daha fazla tecrübe edinirler. Öğrencinin konunun içine girmesi, oyunda geçen bir kahramanın yerini alması öğrenmenin hızlı ve kalıcı olmasını sağlamaktadır.
2. Öğrenciler hislerini ve tutumlarını açıklama imkânına sahip olurlar. Özellikle oyun metni olmadan, öğrencilerin yaratıcılıklarına dayalı bir oyunlaştırmada öğrenciler kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmektedirler. Bu da öğrencilerin yaratıcılığını artırmakla birlikte, üzerlerindeki çekingenlik dolayısıyla normal şartlarda söyleyemedikleri şeyleri söylemelerine fırsat tanımaktadır.
3. Öğrencilerin yaratıcılığını güçlendirir. Öğrencilerin hayal dünyalarının zenginleşmesini, dolayısıyla onlara yeni durum ve şartlar altında farklı tutum ve davranış geliştirme imkânı sağlar.

4. Öğrencilere bir durumu yalnızca kavrama yerine hissetme imkânını sağlar. Örneğin, öğrenciye acı kavramı anlatılabilir, öğrenci de bunu kavrayabilir. Ancak oyunlaştırma içinde bunu empati ile yaşayarak hisseder.
5. Öğrenciler güdülenirler.
6. Öğrenciler yüz yüze gelecekleri gerçek durumlar için hazırlanırlar.
7. Sosyal becerileri geliştirmek için kullanılır. Öğrencilerin sosyalleşmesinde bu yöntem çok etkilidir. Öğrenciler dramatizasyon sayesinde arkadaşlarıyla canlı ve yakın ilişkiler kurabilirler. Öğrenciler arasındaki bağların kuvvetlenmesi öğrenme ortamını da olumlu etkiler.
8. Duyusal öğrenme oluşur ve etkin bir biçimde değerlendirilir.
9. İletişim sözle birlikte hareketlere dayanır. Özellikle beden dilinin kullanılmasını öğrenen öğrenciler, etkili konuşma becerisine sahip olurlar (Özbay, 2008, 143).

Ceza İnfaz Kurumları ve Eğitim

Ceza infaz kurumları suç işlemiş kişilerin aldıkları hüküm süresince hapsedildikleri yerdir. Ülkemizde ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin tedbirlerin infazına ilişkin usul ve esaslar 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun ile düzenlenir. Bu kanunun üçüncü maddesinde infazda temel amaç şöyle belirtilmektedir:

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.

Ceza Tevkifleri Genel Müdürlüğü genç ve yetişkin hükümlü ve tutukluların eğitim ve iyileştirme işlemleri ile ilgili faaliyetleri 27/07/2007 tarihinde yürürlüğe giren 46/1 No'lu Genelge ile düzenlemiştir. Bu genelgenin birinci bölüm, ilgili mevzuat kısmı birinci maddesi Anayasa'da ifadesini bulan eğitim hakkı ile ilgili maddesi şöyle ifade edilmiştir:

(1) Anayasa'nın 42'nci maddesine göre "Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir." Bu Anayasal hak hiç şüphe yok ki kurum yaşantısının gerektirdiği doğal sınırlamalar dışında tutuklu ve hükümlüler için de geçerlidir.

Yukarıda belirtilen kanundaki temel amaçta ve genelgede de belirtildiği gibi ceza infaz kurumları hükümlü ve tutukluların sadece hapsedildikleri yer değil, bu kurumlarda kaldıkları süre zarfında sosyal ve kültürel gelişimlerinin sağlanması, kendini ifade etme yeteneklerinin ve öz güvenlerinin geliştirilmesi, tahliyeleri sonrasında kötü alışkanlıklarından arınmaları, topluma uyumlarının kolaylaştırılması amacıyla sosyal kültürel ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerlerdir. Bu eğitim faaliyetleri kapsamında ceza infaz kurumlarında Açık İlköğretim Okulunda öğrenim gören çok sayıda hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

Açık İlköğretim Okulları

Açık İlköğretim Okullarında Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Açık İlköğretim Okulu Yönetmeliği 22/10/2001 tarihinde 24561 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğin ikinci bölümünde amaçlar, temel ilkeler ve çalışma takvimi belirtilmiştir. Yönetmelikte geçen amaçlar şunlardır:

Madde 5- Okulun amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, gelişmiş iletişim araçlarını ve yeni teknolojileri kullanarak;

- a) İlköğretimini tamamlayamayan ve zorunlu ilköğretim yaş sınırını aşan yetişkinlere; ilköğretimlerini tamamlayabilmelerine olanak tanıyarak toplumun eğitim ve kültür düzeyini yükseltmeyi,
- b) Toplumun gelişmesine ve güçlenmesine ortam hazırlamayı,
- c) Çeşitli nedenlerle, yeterince öğrenim fırsatı bulamayan öğrencilere, eksikliklerini tamamlama olanağı vermeyi, öğrencileri üst öğrenime ve hayat hazırlamayı,
- d) Öğrencilere Anayasa, Atatürk ilke ve inkılâplarına, demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme, görev ve sorumluluklarını yüklenebilme bilincini kazandırmayı,
- e) Öğrencilerin millî kültür değerlerini tanıyıp takdir etmeleri ve benimsemelerini,
- f) Öğrencileri Türkiye Cumhuriyeti devletine ve ülkesine bağlı, toplumdaki rollerini yapabilen, başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilen, ekip anlayışıyla çalışabilen, çevresine uyabilen, doğru kararlar verebilen ve diğer görevlerini yerine getirebilen yurttaşlar olarak yetiştirmeyi,
- g) Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma, çözüm aram alışkanlıklarını kazandırmayı,
- h) Öğrencilerin bilimsel ve yaratıcı düşünebilmelerini, araştırmaya yönelik çalışma alışkanlığı kazanabilmelerini ve estetik duygularının gelişmesini,
- i) Öğrencilere, çağdaş bilgi ve teknolojilerle ekonomiye katılıma benimsetip bir mesleğe yönelişlerini kolaylaştıracak davranışları kazandırmayı,
- j) Öğrencilere kendisinin, ailesinin ve toplumun sağlığı ile çevreyi koruma yönünde gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırmayı sağlamaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı Açık İlköğretim Okulu Yönetmeliği Beşinci Bölüm, Eğitim Öğretim 30. Maddesinde “Okulda, ilköğretim ders programlarının uygulanması ” esastır ifadesi yer almaktadır. Bu maddeye göre bütün derslerde 6-8. sınıflar öğretim programları esas kabul edilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın problem cümlesi: “Dramatizasyon yönteminin etkili bir şekilde kullanımının Açık İlköğretim Okulu 6. Sınıf öğrencisi hükümlü ve tutuklularının

sıfat konusunu anlamalarına etkisi var mıdır? “şeklinde. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Dramatizasyon yöntemi kullanılarak öğretim yapılan deney grubuyla düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol gruplarının ilk ve son başarı durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada “ön test- son test kontrol gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Bu çalışmada yarı deneysel desen kullanıldığından evrem ve örneklem seçimine gidilmemiş, bunun yerine çalışma grubu alınmış ve grupların eşitliği üzerinde durulmuştur. Araştırma grubunu Silivri Ceza İnfaz Kurumlarına Yerleşkesinde bulunan 4 No’lu ve 7 No’lu Ceza İnfaz Kurumu hükümlü ve tutuklularından Açık İlköğretim Okulu öğrencileri arasında; biri deney (25 öğrenci), diğeri kontrol grubu (25 öğrenci) olarak belirlenmiş toplam 50 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Analizi

Hazırlanan günlük planda sıfat konusunun öğretilmesine yönelik öğretimde, Yrd. Doç. Dr. Mualla Murat NUHOĞLU editörlüğünde hazırlanmış olan “Türkçe Öğretiminde Tiyatro ve Uygulamalar” adlı kitapta bulunan Ersan KURT tarafından dramatize edilmiş “Hacivat ile Karagöz Derste” adlı oyun ana materyali oluşturmuştur. Kontrol grubunda ise düz anlatım yöntemine göre hazırlanan ders planına göre sıfat konusu anlatılmıştır. Sıfat konusuyla ilgili olarak 8 adet hedef davranış tespit edilmiştir. Bunlar, 1. Temel sıfat bilgisi, 2. Niteleme sıfatları, 3. Belirtme sıfatları, 4. Sayı sıfatları, 5. Pekleştirme sıfatları, 6. Belgisiz sıfatlar, 7. İşaret sıfatları, 8. Soru sıfatları konularıdır. Araştırmada, adı geçen konularda hedef davranışların gerçekleşip gerçekleşmediğine cevap aranmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri her davranışla ilgili çeşitli sorulardan oluşan toplam 16 soruluk bir teste tâbi tutulmuşlardır. Test sorularından çoktan seçmeli olan 4 soru Millî Eğitim Bakanlığına ait Açık İlköğretim Okulu Türkçe Ders Notu adlı kitaptan alınmıştır. Kapsam geçerliliği ile ilgili olarak hazırlanan test ile ilgili olarak 2 uzman görüşüne başvurulmuştur. Testin güvenilirliği Silivri 5 No’lu Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan 30 ilköğretim öğrencisi hükümlü ve tutukluya uygulanarak ölçülmüş, elde edilen verilere, KR20 formülü uygulanmıştır. Buna göre 9. ve 12. sorular hem çok zor hem de ayırt edicilik güçleri düşük olduğu için, 4. soru hem çok kolay hem de ayırt edicilik gücü düşük olduğu için; 10, 11, 15, 16, 18 ve 19. sorular da ayırt edicilik güçleri düşük olduğu için testten çıkarılmıştır. Geri kalan 16 madde için hesaplanan KR-20 içtutarlılık katsayısı 0,727 bulunmuştur. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sonrasında 16 sorudan oluşan başarı testi, deneysel çalışmada ön test ve son test olarak kullanılmıştır.

Deneysel işlem öncesinde ve sonrasında grupların hem kendi içinde hem de kendi aralarında test puanlarının karşılaştırılması amacıyla kullanılacak testlere karar vermek amacıyla normallik varsayımı test edilmiştir. Test sonuçları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Kontrol ve Deney Gruplarının Ön-Test ve Son-Test Puanları İçin Normallik Testi Sonuçları

Test Puanı	Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p
Kontrol grubu Ön test	,934	25	,105
Kontrol grubu Son test	,954	25	,311
Deney grubu Ön test	,936	25	,119
Deney grubu Son test	,954	25	,309

Yapılan Shapiro-Wilk testi sonucunda kontrol ve deney grubunda yer alan 25'er öğrencinin puanlarının dağılımının normal olduğu görülmüştür. Buna göre puanların karşılaştırılmasında normallik varsayımını gerektiren parametrik t-testlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

Deney grubunda uygulanan günlük ders planı örneği aşağıda verilmiştir:

Sınıf	: 6. Sınıf
Yaklaşık Süre	: 200' (5 ders saati)
Öğrenme Alanı	: Dilbilgisi
Temel Beceriler	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
Kullanılan Öğretim Yöntemleri	: Dramatizasyon, Anlatım, Soru Cevap
Kullanılan Öğretim Teknikleri	: Rol oynama, canlandırma.
Amaç	: Kelime türleriyle (sıfatlarla) ilgili bilgi ve Kuralları kavrama ve uygulama
Kazanımlar	: 1. Sıfatların cümledeki işlevlerini fark etmek, sıfatları İşlevlerine uygun olarak kullanmak. 2. Sıfat tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavramak.
Materyaller	: "Hacivat ile Karagöz Derste" adlı metin, projeksiyon cihazı, Hacivat ile Karagöz oyun videosu.
Kaynaklar	: İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı 6.Sınıf Açık İlköğretim Okulu Türkçe Kitabı.

Süreç

- 1. Isınma:** Öğrencilere, projeksiyon cihazı yardımıyla "Hacivat ile Karagöz" adlı gölge oyunundan örnek bir oyun izletilir.
- 2. Güdüleme/dikkat çekme:** Öğrenciler izledikleri gölge oyunu Hacivat ile Karagöz hakkında konuşturulur.

3. Metin Okuma: Öğretmen, Hacivat ve Karagöz hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra metni okur:

Hacivat ile Karagöz Derste

Hacivat: Ahh efendim ne olurdu şu dört köşe perdede bana da bir arkadaş olsa, gelirse şu dört köşe perde üzere, o söylese ben dinlesem, efendim hadim olmayarak bendeniz söylesem o dinlese!

Karagöz: (Evden görünür.) Leş kargalar tepene etse.

Hacivat: Yar bana bir eğlence medet, aman bana bir eğlence medettt...

Karagöz: Geliyorum şimdi. Seni gidi karga sesli herif seni. Senin ses tellerini koparayım da gör. (Karagöz yanına gelir boğuşmaya başlarlar.)

Hacivat: Aman Karagöz'üm yapma, çekme, kadayıf telli sakallarımı, ah, inci gibi dişlerim kırıldı. Kalbur çanağına döndüm, heyhat!

Karagöz: Geber (Hacivat kaçır, Karagöz yerden doğrulurken) Ahh burnumun direği, patlamış kamyon tekerleğine döndüm, off keman kaşlarım, zeytin karası gözlerim ahhh öldüm bittim amanın!

Hacivat: (Hacivat gelir) Birader böyle bir ömür kavga ile geçer mi? Pek güzel sıfatlar kullanıyorsun ama bunların sıfat olduğundan haberin yok!

Karagöz: Ne yapayım huyum kurusun seni okşamadan içim rahat etmez. Ne imiş o ispat dediğin? (tokat atar)

Hacivat: Bak Karagöz'üm insan için öğrenmenin yaşı yoktur.

Karagöz: Öyledir Hacı cav cav.

Hacivat: Cahil adamsın vesselam. İzin ver de sana sıfatları öğretiyim; hem bu cahillikten kurtulur hem de bana dua edersin.

Karagöz: Peki anlat bakalım keçi surat!

Hacivat: "Niteleme sıfatı" nedir bilir misin Karagöz'üm?

Karagöz: Düzleme asfaltı kim bilmez, bak üstünde duruyoruz, kara cahil.

Hacivat: Yok öyle değil, sıfat yani ön ad. Hani diyordun ya... Düzleme asfalt, kara cahil... Cahilin nasıl olduğunu anlatıyorsun ya...

Karagöz: Tabii biliyorum "ben Karagöz"

Hacivat: Alâ! Yoo öyle tanıtmayacaksın. Kendinin fiziki ve ruhsal özelliklerini, yani sıfatlarını anlatacaksın. Örneğin, cüce boylu, gür sakallı, laubali, boş-boğaz, merhametsiz eşek gözlü, kalın kaşlı, sivri dilli, pişmiş suratlı, çok yakışıklı yaşlı bir adamım diyeceksin.

Karagöz: Bütün bunlar benim isfatım mı oluyor. (bir an düşündükten sonra tokat atar.) Seni gidi beşgen suratlı, yamuk burunlu, kulağı patlak, yalancı adam seni.

Hacivat: Ne vuruyorsun Karagöz'üm bak ne güzel sayıyorsun sıfatları, dur!

Karagöz: Seni gidi utanmaz, dayak yiyorsun hala ispat öğretiyorum diyorsun.

Hacivat: Bak kızınca nasıl da öğreniyorsun.

Karagöz: Tabii ki ben akıllı, zeki, anlayış sahibi bir adamım.

Hacivat: Bak söylediğin sözcüklerden akıllı, zeki, anlayış sahibi sözcükleri de birer niteleme sıfatıdır.

Karagöz: Öyledir tabii tokatı yedikten sonra ne güzel de anlatıyorsun.

Hacivat: Bak efendim, şimdi sana bunlarla ilgili bir iki şey daha öğreteyim.

Karagöz: anlat bakalım keçi surat.

Hacivat: Bu sıfatlar her zaman ismin önüne gelir, isimle birlikte sıfat tamlamasını oluşturur. Niteleme sıfatları bir ismin rengini, durumunu, şeklini bildirir.

Karagöz: Bunu bilemeyecek ne var gözünden, yüzünden belli oluyor.

Hacivat: Bak Karagöz'üm bu sıfatlar her zaman insanlar için kullanılmaz. Dilimizdeki tüm isimlerin önüne gelebilirler. Örneğin; yeşil yaprak, mavi deniz, upuzun yol, küçücük ev, yalnız kuş, eski elbise gibi.

Karagöz: Anladım cisim olmadan ispat olmuyor. Bu ispat her cismin önüne geliyor.

Hacivat: Cisim değil Karagöz'üm isim, ad. İspat değil sıfat.

Karagöz: Gene mi tepti kırat.

Hacivat: Âlâ! Karagöz'üm isim. Bak sana bununla ilgili bir söz diyeyim. Ben sıfata sıfat demem önünde isim olmayınca. Tekrar et bakayım sen de.

Karagöz: Ben ispata ispat demem önünde cismin olmayınca.

Hacivat: Ya sabır! Sağır duymaz uydurur derler ya! Öyle değil Karagöz'üm: "Ben sıfata sıfat demem önünde isim olmayınca" diyeceksin.

Karagöz: Tamam anladım ispata isim gerek.

Hacivat: Eh, biraz olsa da anlamışsın. Buna da şükür ismin öneminin anladı. Bak Karagöz'üm, sana sıfatlarla ilgili birkaç şey daha öğreteyim. Bu sıfatların başka çeşitleri de var. Onlara da Belirtme Sıfatları diyoruz.

Karagöz: Delirtme sıfatı mı dedin hep birlikte mi delirdiniz?

Hacivat: Hayır Karagöz'üm belirtme sıfatları diyeceksin. Bu sıfatlar, isimleri sayı, işaret, soru gibi değişik yönlerden etkileyen sözcüklerdir.

Karagöz: Bre, keçi surat ben sayı saymayı bilmiyor muyum? 1.2.3.4.10,15...

Hacivat: Dur Karagöz'üm öyle değil.

Karagöz: Ya nasıl?

Hacivat: Bu sayıların önüne isim getireceksin. Bir adam, üç arkadaş, bin sene.

Karagöz: Anladım ne duruyorsun koşup ata binsene.

Hacivat: Öyle değil Karagöz'üm. Bin sene (tane tane söyler).

Karagöz: Anladım isimlerin önüne sayı gelince bu işler oluyor. İspatlardan sonra geliyor.

Hacivat: Tövbe yarabbi, akıllar ihsan eyle şu kuluna! Sıfat diyorum, sıfat!

Karagöz: Tamam ne bağıryorsun, bak yumruğumda bir kaşıntı başladı zaten.

Hacivat: Bu sayı sıfatlarını başka çeşitleri de var. Üleştirme sayı sıfatları gibi: Üçer, beşer, onar...

Karagöz: Üçer, beşer, onar...

Hacivat: Öyle kullanmayacaksın, Karagöz'üm. Onar ev, üçer elma, beşer sandalye olarak kullanacaksın. Önüne isimleri getireceksin.

Karagöz: Tamam anladım. Onar ev.

Hacivat: Bu sayı sıfatlarının başka çeşitleri de var. Sıra sayı sıfatları örneğin yüzüncü, beşinci, dokuzuncu, birinci gibi...

Karagöz: Ben sevmem pirinci, bulgur yok mu, varsa bir de kuru fasulye.

Hacivat: Hay Allah, bak Karagöz'üm anlayışına kurban olduğum. "Birinci" dedim. Sayıların üzerine- inci, -ıncı eklerini getirip önüne isim koyuyorsun. Birinci sınıf, on dokuzuncu yıl gibi.

Karagöz: Tamam anladım. Yalnız sabrımın taşıyorsun daha var mı bu sıfatlardan. Karnım acıkmaya başladı.

Hacivat: Elbette var Karagöz'üm. Bir şeyin yerini işaret ederken hangi kelimeyi kullanırsın?

Karagöz: İşte "şu" derim.

Hacivat: Aferin Karagöz'üm. Kullandığın "şu" kelimesi gibi bir ismin yerini işaret eden sözcüklere işaret sıfatı denir. Bu ev, şu köprü, o kalem, beriki pencere, öteki mahalle gibi.

Karagöz: Anladım bu kolaymış mahallenin öteki tarafını demek istiyorsun.

Hacivat: Eh işte Karagöz yavaş yavaş aklın başına geliyor. Sana belgisiz sıfatları da öğreteyim. Bunlar isimleri belli belirsiz bildiren sözcüklerdir.

Karagöz: Madem belli değilse bana niye öğretiyorsun. Tepem atmaya başladı artık.

Hacivat: Öyle değil Karagöz'üm hiddetlenme. Sana bütün sıfatları anlatmaya çalışıyorum. Hem sıfatları öğreniyorsun hem de isimleri.

Karagöz: Peki anlat bakalım keçi suratlı herif, sonun pek iyi olmayacak, sabırsızlanıyorum bak.

Hacivat: Bu belgisiz sıfatlar senin aklın gibi ölçülemeyen isimlerin önüne

gelirler, tüm sıfatlar gibi isimle birlikte tamlama oluştururlar. Bazı adamlar, birkaç kişi, çok para, tüm insanlar, her gün gibi.

Karagöz: Tamam tamam anladım. Adamlardan bazıları her gün çok para kazanmış. Helal hoş olsun. Bir ziyafette bize verseler karnım acıkmaya başladı.

Hacivat: Fesuphanallah! Ben derim bayram haftası o der mangal tahtası. Olmayacak anlamayacaksın sen galiba bu sıfatları. Şu son sıfatı da anlatayım da beraber yemeğe gidelim zevk-i sefa edelim Karagöz'üm.

Karagöz: bak şimdi yola geldi bre mendebur.

Hacivat: Efendime söyleyeyim, karagöz'üm senin kaç kulağın var?

Karagöz: Saymayı bilmiyor musun, az önce öğretmiştin ya! Tabî ki iki tane. Hem niye sordun aynaya bakarsan görebilirsin iki tane olduğunu.

Hacivat: Ondan söylemedim Karagöz'üm sana soru sorarken de sıfatları kullandığımızı anlatmaya çalışıyorum. Ne, nasıl, hangi, ne kadar, kaç sözcükleri de soru sıfatı olur. Soru soracağımız zaman bu kelimelere ihtiyaç duyarız.

Karagöz: Bu kelimeler olmadan soru soramaz mıyım yani şimdi. Mesela senin hangi gözüne yumruk atayım?

Hacivat: Bırak kavgayı Karagöz'üm. Elbette sorabilirsin. Bu kelimeleri ismin önüne getirdiğinde soru anlamı veriyorsa soru sıfatı olur. Söylediğin sözde de hangi sözcüğü önündeki göz ismini soru yoluyla belirtmiştir. Yani sen gene soru sıfatını kullandın. Ağzından çıkan kulağın duysun biraz.

Karagöz: Sen bana kendini bilme, akılsız adam mı demek istiyorsun?

Hacivat: Bak "kendini bilmez" de bir niteleme sıfatıdır Karagöz'üm.

Karagöz: Eee, iyice tepemi attırdın. Zaten canım burnuma geldi. Güzel bir sopayı hakkettin. "Akılsız" sözcüğünün de niteleme sıfatı olduğunu sana ben diyeyim. (Tokat atmaya başlar)

Hacivat: Aman Karagöz'üm dur yapma, benden aldığını bana satma!

Karagöz: Sende benim dertsiz başıma dert açma!

Hacivat: (Hacivat'la Karagöz perdeye gelirler) Hooş olsun Karagöz'üm, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim hemen (Gider.)

Karagöz: Burada oyunumuz sona erdi. Her ne kadar sürç-i lisân ettikse affola! (Oyun biter.)

4. **Canlandırma:** Gönüllü öğrenciler "Hacivat ile Karagöz Derste " adlı metni canlandırmak üzere ikiye bölünmüş grup yapılı. Gönüllü öğrenciler rol oynama tekniği ile metni canlandırır.
5. **Sözcük Bulma:** Öğrencilerden metinde geçen sıfatları bulmaları ve okumaları istenir.
6. **Ölçme Çalışmaları:** Ölçme için hazırlanan test yapıları öğrencilere dağıtılır.

6.1. **Boşluk Doldurma:** Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakına yerlere uygun birer sıfat yazınız.

- Annem .....tane .....ekmek aldı.
- .....ayakkabıya bakmak istiyorum.
- Annem bize ..... elma üleştirdi.
- Öğretmen bana .....kitabı okuduğumu sordu.
- Babam simidi ikiye böldü, bana .....simit verdi.
- Bu topu sevmedim, ...top verir misin?

6.2. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan sıfatların niteleme sıfatı mı, belirtme sıfatı mı olduğunu cümlelerin karşılarında bulunan boşluğa yazınız.

- Uzun, yemyeşil çam ağaçlarının altında piknik yap .....
- Bugün on öğrenci okula gelmedi. ....

6.3. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına D, yanlış olanlara Y yazınız.
(.....) Varlıkları niteleyen ya da belirten sözcüklere sıfat denir.

(.....) Belirtme sıfatları isimleri işaret, sayı, belirsizlik ve soru bakımından tamamlayan, belirten sıfatlardı.

(.....) Bir haftada yedi gün vardır cümlesindeki sıfat niteleme sıfatıdır.

6.4. "İnce" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat olarak kullanılmıştır?

- İnce esprileriyle herkesi kendine hayran bıraktı.
- Heybetli ağaçların arasında incisini bulmak çok zordu.
- Bu soğuk havalarda bu kadar ince giyinmemelisin.
- Herkes şişman o ise çok incedi.

6.5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **pekiştirme sıfatı yoktur?**

- Sapsarı saçları güneş gibi parlıyordu.
- Son baktığımız tertemiz bir evdi.
- Toplantıda kötü mü kötü bir konuşma yaptı.
- O sıcak havada herkes bunalmıştı.

6.6. "Çalışkan" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat olarak kullanılmıştır?

- Çalışkan insanlar kendi şanslarını yaratırlar.
- Çalışkanlık her zaman insanı başarıya götürür.
- Ayşe hepimizden daha düzenli ve çalışkandı.
- Çalışkanlar, sene sonunda ödül aldılar.

6.7. “ Uzun, gür, siyah, dalgalı saçlar” sıfat tamlamasındaki sıfatların çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Belgisiz sıfat
- B) Sayı sıfatı
- C) İşaret sıfatı
- D) Niteleme sıfatı

7.Değerlendirme: Öğrencilerin cevapları kontrol edilir. Yanlıları sınıf ortamında düzeltilir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Deneyssel uygulanma yapılmadan önce seçkisiz olarak belirlenen iki şubenin, (Silivri 4 No’lu ve 7 No’lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu AİO 6. sınıf öğrencileri) ön testten aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Türkçe Sıfatlar Konusu Ön Testi Puanları İçin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonucu

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney	25	38,2	14,6	24	.750	.457
Kontrol	25	34,8	17,3			

$p>0,05$

Tablo 2’de görüldüğü gibi, deney ve kontrol grubunun ön test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(24)} = .750$, $p>.05$). Buradan hareketle, grupların deneyssel işlem öncesinde Türkçe sıfatlar konusyla ilgili hazır bulunuşluk düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Deneyssel uygulamanın ardından, düz anlatım yöntemi uygulanmadan Türkçe sıfatlar konusunun işlendiği kontrol grubunun erişisinin test edilmesi amacıyla yapılan ilişkili gruplar için t-testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları İçin t-Testi Sonucu

Test	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön test	25	38.2	14.6	24	3.189	.004*
Son test	25	48.2	16.3			

* $p>0,05$

Tablo 3’te görüldüğü gibi, kontrol grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(24)} = 3.189$, $p<.05$). Konuyla ilgili eği-

tim aldıktan sonra kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puan ortalamalarının ($\bar{X}=38.2$), son testte istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($\bar{X}=48.2$) arttığı anlaşılmıştır. Deneysel değişkenin uygulanmadığı bu grubun elde ettiği başarının dersi veren öğretmenin öğretim hizmetinin niteliğinden kaynaklandığı söylenilebilir.

Diğer taraftan deneysel değişkenin uygulandığı deney grubunun erişiminin test edilmesi amacıyla yapılan ilişkili gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Deneysel Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları İçin t-Testi Sonucu

Test	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön test	25	34.8	17.3	24	5.814	.000*
Son test	25	63.2	15.1			

*p>0,05

Tablo 4'te görüldüğü gibi, deney grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur, $t_{(24)} = 5.841$, $p < .05$. Türkçe dersi sıfatlar konusunun öğretiminde dramatizasyon yönteminin kullanıldığı deney grubunun son test puan ortalamalarının ($\bar{X} = 63.2$), ön test puan ortalamalarına göre ($\bar{X} = 34.8$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucun, hem öğrencilere uygulanan deneysel yöntemden hem de öğretmenden kaynaklandığı söylenebilir.

Deneysel grubunun başarısının öğretmenden bağımsız olarak sadece uygulanan yöntemden kaynaklanıp kaynaklanmadığının belirlenmesi için deney ve kontrol gruplarının son test puanları karşılaştırılmıştır. Yapılan t-testi analizinin sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Türkçe Sıfatlar Konusu Son Testi Puanları İçin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonucu

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deneysel	25	48,2	16,3	24	3.384	.000*
Kontrol	25	63,2	15,1			

*p>0,05

Tablo 5'te görüldüğü gibi, deney ve kontrol grubunun son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur, $t_{(24)} = 3.384$, $p < .05$. Türkçe dersi sıfatlar konusunun öğretiminde dramatizasyon yönteminin kullanıldığı deney grubunun son test puan ortalaması ($\bar{X} = 48.2$), bu yöntemin kullanılmadığı kontrol grubunun son test puan ortalamalarından ($\bar{X} = 63.2$) anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Buna göre iki grubun başarıları arasındaki farkın, öğretmenden bağımsız olarak uygulanan deneysel yöntemden kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Dramatizasyon yöntemi ile öğretim yönteminin Türkçe dil bilgisi konularından "sıfat" konusunun öğretiminde, düz anlatım yönteminden daha etkili bir öğretim yöntemi olduğu görülmektedir.

1. Dil bilgisi öğretiminde sıfatların yanı sıra diğer konuların da öğretilmesinde dramatizasyon yönteminden yararlanmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.
2. Hükümlü ve tutuklular dramatizasyon yönteminin uygulanma süresi boyunca birlikte çalışmanın, sağlıklı iletişim kurabilmenin, eğlenerek öğrenebilmenin ne anlam ifade ettiğini yaşayarak görme imkânı bulmuşlardır. Bu bağlamda, hükümlü ve tutuklular için düzenlenen hazırlık kurslarında verilen eğitim sırasında öğretim yöntemlerinden dramatizasyon yönteminin kullanılması, öğretimin yanı sıra toplu yaşama alanı olan ceza infaz kurumlarında sağlıklı iletişim kurulabilmesine de katkıda bulunacaktır.
3. Dramatizasyon yöntemi ile yapılan eğitim sonrasında hükümlü ve tutuklular, öğretilen konuları beceri haline getirebilmelerine ek olarak, daha demokratik, bireysel farklılıklara, düşüncelere saygılı, topluluk karşısında kendisini ifade edebilme becerisine sahip bireyler olma yolunda da beceriler kazanmış olacaklardır.
4. Ceza İnfaz Kurumlarında açılan Açık İlköğretim Okulu hazırlık kurslarında Türkçe derslerinin dramatizasyon yöntemi ile işlenmesi öğrencileri bilişsel ve duyuşsal olarak başarıya götürecek bir yöntem olarak görülmektedir.

Kaynakça

- CEMİLOĞLU, Mustafa (2004). **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**, Alfa Akademi Yayınları, İstanbul.
- Ceza İnfaz Kurumlarındaki Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme Faaliyetlerine İlişkin Mevzuat**, sayı, B.03.0.CTE.0.00.09.00 / 010.06.02/ 12,tarih, 27/07/2007.
- MEB Açık İlköğretim Okulu Yönetmeliği** (2001). T.C. Resmi Gazete, Ankara.
- MEB İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Program ve Kılavuzu** (6.7.8. Sınıflar).(2006). Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- KAVCAR, Cahit (1988). **Türkçe Öğretiminde Dramatizasyon Yöntemi**, Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Kurt, Ersan (2007). **Hacivat ve Karagöz Derste, Türkçe Öğretiminde Tiyatro ve Uygulamalar** (Editör: Mualla Murat Nuhoğlu), Maya Akademi Yayıncılık, Ankara.
- ÖZBAY, Murat (2008). **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri**, Öncü Yayınları, Ankara.
- SOLMAZ ERGEN, Mine (2010). **Açıköğretim Okulları Türkçe 6 Ders Notu**, MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

TEACHING THE TOPIC OF ADJECTIVES TO CONVICTS AND DETAINEES BY USING DRAMATIZATION METHOD

Hatice ALTUNKAYA*

Yrd. Doç. Dr. İlhan ERDEM**

Abstract

Criminal Enforcement Institutions are places where those who committed crimes are being housed, they are also places where education activities are taking place in order for criminals to be cleansed of their bad habits and make easier adaptations to the society after being released. The majority of convicts and detainees who are participating in these educational activities consist of Open Elementary School students. In this study, research has been conducted to determine whether or not the dramatization method is effective in the teaching of adjectives contained in 6th grade Turkish Grammar topics to convicts and detainees who are Open Elementary School students. Due to the use of semi-experimental models as a research method, instead of choosing universe and sample, study groups were chosen and the equality of these groups was verified.

Prepared test topics were given to students of the control and experimental groups in the form of pre-test and post-test. Data gathered from the research was evaluated in a computer environment using the SPSS 11.0 program package. The method used in the evaluation of data was the T test analysis.

As a result, a significant difference was found in favor of the experimental group comparing the results between the average success rate of the experimental group that was taught through dramatization method and the average success rate of the group that was taught through the direct instruction method.

Key Words: Open Elementary School, dramatization method, teaching grammar, Criminal Enforcement Institution

* PhD. Student, İnönü University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching Education

** Asst Prof. Dr. İnönü University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching Education